

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

Asetuksessa työllistymissuunnitelma on määritelty kaksiosaiseksi, joka tulee realistisen tavoitteen asettamista sekä toteutumisen seurantaan. Lisäksi painotetaan työnhakijan osallisuutta suunnitelmaan sitoutumisessa ja sen velvoittavuudessa.

Työvoiman riittämättömyyden tilanteessa painopistettä on vahvistettu maahanmuuttoperäiseen rekrytointiin ja kansainvälistyviin palveluihin.

Työnhakuvelvollisuuden ilmoittaminen ja sen seuraaminen työvoimaviranomaisen toimesta sitouttaa työnhakijaa siihen, että työttömyysturva on vastikkeellista ja väliaikainen toimentulo työn etsimisen ajalle. Työvoimaviranomaisen on hyvä seurata, että hakuvelvoite kohdistuu työpaikkoihin ja tehtäviin, johon hakijalla on todelliset edellytykset työllistyä ja ettei hakupaikat ole kuukaudesta toiseen aina samoja. Asiattomat haut kuormittavat työnantajia tarpeettomasti.

Yhteishankintakoulutuksessa on huomioitu aiheutuvat kustannukset oikeudenmukaisesti suhteessa yrityksen kokoon ja tulokseen. Myös lomautettujen takaisin työllistymistä tuetaan pienemmällä kustannuksella.

Hyvä, että myös perinteinen paperihakeminen on edelleen huomioitu työvoimakoulutukseen hakeutumisessa. Vaikka tietokonetyöskentely onkin osa aikuisopiskelua, on vielä hakijoina henkilöitä, joille sähköinen hakeminen on haastavaa ja mahdollisesti estää koko hakemisen.

Olosuhteiden järjestelytuesta tiedottamiseen tulee kiinnittää riittävästi huomiota. Aktiivisen työllisyyspolitiikan yksi kulmakivi työvoiman puutteeseen on osatyökykyisten työllistäminen. Työnantajilla ei näyttäisi olevan riittävästi tietoa taloudellisista kannusteista osatyökykyisen työllistämiseen.

Myös matkakorvauksista tiedottamista tulee tehostaa. Syrjäseuduilta lähimpään työvoimaviranomaiseen voi olla kymmenien kilometrien yhdensuuntainen matka. On myös tilanteita, joissa julkista liikennettä ei kotoa asti ole lainkaan. Matkojen järjestely on vaikeaa ja

kallista. Työvoimaviranomaista tulisi myös velvoittaa järjestämään vastaanottoja syrjäalueen kunnissa.

Työllistämisveloitteesta tulee ilmoittaa riittävän aikaisin kuntaan, että työtehtävät ehditään huolella järjestää työnhakijan osaamista vastaavaksi. Pienissä kunnissa hyvinvointialue-uudistuksen myötä työtehtävät/henkilöstö ovat vähentyneet, jonka vuoksi työn ja perehdytyksen järjestäminen vaativat myös aikaa.

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

On oleellista alueellisen yhdenvertaisuuden ja palvelujen tasalaatuisuuden näkökulmasta säilyttää työ- ja elinkeinoministeriöllä velvollisuus asettaa tavoitteet, seurata ja arvioida palvelujen suunnittelua ja toteuttamista valtakunnan tasolla.

Neuvottelukunnan kokoonpanossa on huomioitu monipuolisesti eri toimijatahot. Neuvottelukunnan kokoamisen vaiheessa tulee kiinnittää ehdottomasti huomiota siihen, että maantieteelliset ja alueelliset eroavuudet mm. elinkeinorakenteen, työvoimansaataavuuden ja väestön ikärakenteen suhteen tulee laaja-alaisesti edustetuksi. Erityisesti pienten kuntien ja syrjäseutujen erityistarpeet tulee saada näkyviin neuvottelukunnan edustuksessa siten, ettei pääpaino määrity kasvukeskusten palvelutarverakenteen mukaisesti. Myös suurempien kasvukeskusvetoisten työllisyysalueiden sisällä voi olla jo suuria alueellisia eroja vaikka maantieteellinen välimatka ei olisikaan kovin suuri. Nämä eroavuudet korostuvat kun toimintaa ja palveluja kehitetään sekä niiden vastaavuutta tulevaisuudessa arvioidaan.

Niinikään edustuksessa tulee huomioida sekä yritystoiminnan että rekrytoinnin näkökulmat tasapainoisessa suhteessa. Oleellinen yhteys kokoonpanossa on huomioida myös hyvinvointialueen ja koulutuksen sekä Kela ja työttömyyskassojen edustus. Saumattomalla yhteistyöllä on suora vaikutus työllisyysalueilla työnhakijoiden kotikuntien elinvoimaan ja talouteen.

Asetuksessa ei ole huomioitu kotikuntien osuutta monialaiseen yhteistyöhön osallistumisen oikeudesta/mahdollisuudesta. Toimijaosapuolina /viranomaistahoina on pääsääntöisesti hyvinvointialue, työllisyysalue ja Kela. Kuntien omat täydentävät palvelut ovat merkityksellisessä roolissa ns. paikallisessa jalkautuvassa yksilöohjauksessa, mutta jäävät ns. virallisessa palvelujärjestelmässä ulkopuoliseksi muiden kuin vaikeimmin työllistyvien pitkäaikaistyöttömien osalta esim. tiedonsaannin suhteen. Usein kunnissa on kuitenkin asiakkaaseen luontevin ohjaussuhde nimenomaan kotipaikkakunnalla, samoin kuin paikkakunnan yritys- ja työpaikkatietous. Tämän rajapinnan hyödyntämiseen tulisi kiinnittää huomioita, jotta yksilöllinen tuki, palvelujen katkeamaton saatavuus ja oikea-aikaisuus voidaan turvata ja työttömyyden pitkittyminen estää palvelujärjestelmän moninaisuuden vuoksi. Myös tarvittavan tiedonsiirron mahdollistamiseen tulisi kiinnittää huomiota työnhakijan työttömyyden mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Kehittämis- ja hallintokeskukselle on asetuksessa määritelty sille kuuluvat tehtävät. Keskitetty määriteltyjen asioiden hoitaminen turvaa yhdenmukaiset palvelut ja päätöksenteon valtakunnallisesti sijainnista riippumatta.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Asetuksessa on määritelty hyvinvointialueen, työvoimaviranomaisen ja Kelan edustus niin johtoryhmässä. Kunta näkökulmasta huolta nostattaa kunnan edustusmahdollisuuden puuttuminen. Tällä hetkellä TYP-johtoryhmässä on kuntaedustus, joka on tiedottamisen ja yhteistyön näkökulmasta tärkeä alueellinen kokoonpano.

Hyvinvointialue uudistuksen jälkeen toiminta on asiakastyön osalta muuttunut täysin, vaikeutunut huomattavasti. Kunnan työllisyystoimijat, jotka aiemmin olivat varsin merkityksellisessä roolissa TYP-asiakkaiden jalkautuvassa yksilöohjauksessa, ovat nyt ns. järjestelmän ulkopuolella. Uusi laki ja asetus jatkaa samaa linjaa. Kunnan työllisyyspalveluille tulee turvata sille kuuluva asema asiakasprosessien edistämisessä.

Työttömyydestä aiheutuvien kuntakustannusten arvioidaan tulevan muutoksen myötä kasvavan suuresti. On kohtuutonta, jos kotikuntien järjestämällä palveluilla ei päästä tavoittamaan riittävän nopeasti ja aikaisessa vaiheessa työttömyyden pitkittymiseen tai osa-työkykyisyyden selvittämiseen tiedonkulun (salassapidon) vuoksi.

Työllisyysalueiden valmistelussa nousee vahvasti esiin kotikuntien täydentävien palvelujen merkitys, joka on erittäin hieno asia. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että varsinkin pienten kuntien osalta, joissa asiakasmäärät ovat maltillisemmat, henkilökohtainen kontaktoituminen ja ohjaajan tavoitettavuus toteutuu huomattavasti nopeammin kuin työvoimaviranomaisen palvelulupauksessa määritelty aikaraja on. Tämän vuoksi rajapinnan ja toimintojen yhteen saattaminen, myös lainsäädännöllisesti olisi merkityksellistä.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

Asetuksessa on selkeästi määritelty ajankohta, josta lähtien työnhakijan katsotaan kieltäytyneen vastaanottamasta tarjolla olevaa työtä tai omalla toiminnallaan sen aiheuttaneen. Näissä tapauksissa oikeus työttömyysturvaan tulee oikeutetusti selvitettäväksi ja niin todettua, menetyksi.

Asetus on kirjattu muotoon, kun ”työnhakija ilmoittaa”. Miten suhtaudutaan tilanteeseen, jossa ilmoittajana on työnantaja tai esim. kunnan työllisyystoimija, joka tietää työnhakijan omalla toiminnallaan estäneen mahdollisen valituksen tulemisen tarjolla olleeseen tehtävään?

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

Asetuksen määrittelemä aikaraja, joka kuluessa lausunto on annettava tarkoituksenmukaisilla tiedoilla työttömyysetuuden maksajalle, turvaa yhdenmukaisen palvelun eri työllisyysalueilla työttömäksi jääneille henkilöille. Myös tieto myönnetystä palkkatuesta työjaksolle on oleellinen, koska se ei asetuksen voimaantultua enää kerrytä työssäoloahtoa kuten aiemmin

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

Valvontatehtävä on ollut keskitetty jo kokeilulain ajan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoilla. Tällä ajalla sinne on rakentunut toimivat käytännöt sekä toimintamallit tehtävän hoitamiseen. On

luontevaa ja kansantaloudellisesti järkevää jatkaa samoin. Määriteltyjä toimintoja keskittämällä turvataan päätösten yhdenmukaisuus sekä erityisasiantuntijuuden hyödyntäminen ja syventäminen.

Koivula-Laukka Merja
rautalammin kunta - Marjo Hartikainen , Rautalammin työllisyyspalvelut